

ПОЧВЕННЫЙ ПОКРОВ ГОСУДАРСТВЕННОГО ЗАКАЗНИКА «БАЛКА СЕВЕРНАЯ ЧЕРВОННАЯ»

*А.Н. Сметана, Н.Г. Сметана,
Криворожский ботанический сад НАН Украины, г. Кривой Рог*

В заказнике государственного значения «Балка Северная Червонная» выходят на дневную поверхность все отложения Криворожской свиты, охраняется более 30 редких и исчезающих видов растений, а также 3 ассоциации, занесенные в «Зеленую книгу». Однако, состав и структура почвенного покрова заказника изучен слабо.

Сложный рельеф и разнообразие почвообразующих пород предполагают пестроту почвенного покрова. Его основу составляют черноземы обыкновенные каменистые различной мощности (20,5%), черноземы обыкновенные суглинистые на лессах (20,0) и дерново-степные почвы на каменистых склонах (23,7). Участие почв полугидроморфного и гидроморфного рядов довольно велико (соответственно 10,2 и 8,7%), и несколько больше, чем фрагментарно-каменистых, развивающихся на выходах разнообразных каменистых пород (6,9%). Степень трансформации последних определяет мощность аккумулятивных горизонтов. Частично склоны балок разрушены, здесь добывали сурик до Великой Отечественной войны. На местах старых карьеров и отвалов сформировались примитивные каменистые почвы (10%).

На прибалочных склонах черноземы обыкновенные маломощные объединяются с черноземами обыкновенными каменистыми в мозаики ($Ч_0^k \parallel Ч_0^{mm}$), вариации черноземов обыкновенных маломощных и среднемощных занимают подчиненное положение ($Ч_0^{mm} - Ч_0^c$). Почвы прибалочных склонов с луговыми каменистыми почвами крутых склонов образуют сочетания ($Ч_0^k + Л^k$). На более пологих склонах выделяются как мозаики, так и сочетания из дерново-степных почв. На покровном чехле из лесовых отложений мощностью до 1-1,5 м формируются вариации черноземов обыкновенных среднемощных и мощных ($Ч_0^c - Ч_0^m$). Они формируют сочетания с луговыми почвами тальвега балки ($Ч_0^c + Л$). На днищах балок отмечаются вариации луговых почв, которые различаются мощностью и сочетания луговых почв с лугово-болотными ($Л + ЛБ$). Они дифференцируются по водному режиму. На выходах железняков формируются мозаики из примитивных фрагментарных почв. Они образуют сочетания с черноземами маломощными каменистыми ($Пр + Ч_0^k$). Комбинации почв на днищах карьеров и на склонах отвалов зависят от количества суглинков.

ПОШИРЕННЯ ЇСТІВНИХ ТА ОТРУЙНИХ ГРИБІВ В РІЗНИХ ЗОНАХ ТЕХНОГЕННОГО ЗАБРУДНЕННЯ НА ПРИКЛАДІ КРИВОРІЖЖЯ.

Таран М. А.

Криворізький технічний університет

Рослини в зоні впливу промислових підприємств зазнають суттєвих техногенних навантажень. Тривалий вплив газопилових викидів пригнічує розвиток багатьох компонентів біогеоценозів, зокрема грибів-макроміцетів. Роль останніх дуже важлива, як мікоризоутворювачів, деструкторів відмерлої деревини, мінералізаторів лісової підстилки. Крім того, серед них є багато отруйних та їстівних видів, збудників хвороб деревних порід.

Нерівномірність поширення грибів в різних регіонах Криворіжжя примусило дослідити видовий склад грибів-макроміцетів в різних зонах техногенного забруднення, запропонованих професором І. А. Добровольським, 1979. Дослідження проводилися маршрутно-експедиційним методом у фітоценозах з однаковим типом лісорослинних умов, розташованих на різній відстані від джерел викидів Криворізького металургійного комбінату (зона №1 – 0-800 м; зона №2 – 800-1500 м; зона №3 – 1,5-5(8) км; зона №4 8-20 км; зона №5 – 20-70 км). Геоботанічний опис рослинності проводився згідно методики, запровадженої в степовому лісорозведенні (Бельгард, 1971, 1980).

Зелені насадження району дослідження розташовані на берегах річок Інгулець, Саксагань, Бокова, Боковенька, водосховищ Карачунівське, Південне, Іскрівське, каналу "Дніпро-Кривий Ріг", вздовж автомобільних та залізничних шляхів, а також насадженнях лісосмуг, балок, яруг, крутосхилів, скелястих виходів, залишках цілинного степу, рекультивованих землях, кар'єрах, шламосховищах, гірничорудних відвалах, на територіях промислових об'єктів та захисних насадженнях навколо них. Рослинність зони великого забруднення (ЗВЗ - зона №1) утворена невеликими рекреаційними насадженнями біля цехів, вздовж під'їзних шляхів, на пустищах, звалищах промислових відходів і т. і. До дерев і чагарників приєднуються різні види степового травостану з переважанням рудеральних бур'янів. В сухих, відкритих дії сонця степових місцезростаннях промислових ділянок металургійного і коксохімічного виробництва на ґрунті, на залишках органічних решток знайдено 7 видів грибів макроміцетів. З них 3 належить до родини Polypogonaceae та по 1 виду до родин Thelephoraceae, Meruliaceae, порядку Aphyllophorales, по одному виду родини Coprinaceae, порядку Agarikales та один вид родини Sclerodermataceae порядку Sclerodermatales. Усі види відносяться до класу базидіальних грибів (Basidiomycetes).

Неподалік від об'єктів металургійного і коксохімічного виробництва в зоні порівняно великого забруднення (ЗПВЗ №2) розташовані штучні